

ТЫЛ ВЕТЕРАНА, ҮЛЭХИТ КИЭНЭ ҮТҮӨТЭ ЭТЭ

Советскай былаас өрөгөйдөөн турдбына «Орто-Бүлүү» совхоз Тааһаҕардаабы отделиениета совхозка саамай элбэх үүтү уонна эти государствоҕа туттарара. Сылга ортотунан 400 тоннаттан тахса өлгөм үүт, 160 тоннаттан тахса үчүгэй хаачыстыбалаах эт туттарыллар буолара. Ынах сүөһүтүн ахсаанынан совхоз биэс отделиениеларыттан саамай бөдөннөрө этибит. Дьэ маннык сүткэн элбэх үлэни толорорго, сүөһүнү көрөргө-харайарга отделение ыанньакка биригэдьиirinэн сүүрбэттэн тахса сыл энкилэ суох үлэ уонна тыл ветерана Егор Никифорович Григорьев үлэлээбитэ. Сүөһү биригэдьиирэ диэн бу саамай эппиэттээх уонна саамай ыарахан үлэ этэ. Кини ыанньыксыттар, субай сүөһүнү уонна ньирэйи көрөөччүлэр үлэлэрин сүрүннүүрү. Бу үлэни киһи эрэ барыта кыайбата. Оттон биһиги Дьөгүөрбүт унньуктаах уһун сыллар усталарыгар бу солоҕо таһаарыылаахтык үлэлээбитэ.

Кини оҕо сааһа Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии ыарахан кэмигэр ааспыта. Хороччу улаатан эрэр уол улахан дьону кытары колхоз ыарахан үлэтигэр мискиллибитэ. Ол да иһин буолуо 1994 сыллаахха тыл ветеранын үрдүк аата инэриллибитэ

Аҕата Микииппэр оҕонньор, ийэтэ Ааныска эмээхсин сытар ынабы туруорбат сүрдээх сымнаҕас дьоннор этилэр. Олору батан Егор Никифорович олус сымнаҕаһа, кыһыһар диэни билбэтэ. Сүөһү үлэтигэр ыанньыксыттарынан, телятниктарынан араас быһыылаах-таһаалаах, майгылаах дьон үлэлииллэрэ. Сороҕор этиһэн хабытыһан да туруохтарын сөбө ол аайы Дьөгүөр кыһыһар кыһынна сылдыарын көрүллүбэтэ. Оччоттон баччаҕа диэри үлэһит илии тиийбэтэ эрэй буолара, биригэдьиир бэйэтэ ыалдыбыт ыанньыксыты солбуйан ынах ыы, телятниги солбуйан ньирэй көрө сылдыарын үгүстүк көрүүххэ сөбө.

Мин ер сылларга Совет председателинэн үлэли олорон араас мунньахтарга Егор Никифорович «үлэбин кыайбаппын ууратын» диэн ытыы-сонну сылдыарын отой көрбөтөбүм да, истибэтэбим да. Оннук бүгүрү үлэһит киһи этэ биһиги Дьөгүөрбүт.

Кыһамныылаах, үтө суобастаах үлэһити совхоз да, оройуон да салалталара үрдүктүк сыаналыыллара. Совхоз парткомун уонна рабочкомун чилиэнинэн хаста да талылла сылдыбыта. Мунньахтарга кини туруорсар боппуруоһа үксүн бэйэтин салайар үлэһиттэрин ыарахан үлэлэрин чэпчэтии, үлэлиир усулуобуйаларын тупсары буолара.

Народнай депутаттар оройуоннаабы Советтарыгар депутатынан талылла сылдьан Тааһаҕар бөһүөлэгэр үрдүк күүрүлээх электрическэй уот кириитин ситиһии буолар. Мирнэйтэн кэлэр уот ситимэ 1975 сыллаахха тардыллан совхоз оччотооҕу салалтатын буруйунан Тааһаҕар бөһүөлэгин үлдүргү ааспыта, онон хас да сыл устата үрдүк күүрүлээх уокка холбоммокко матан олобуппут. Ону Егор Никифорович депутат быһыытынан туруорсан, партия оройуоннаабы комитета өйөөн 1980 сыллаахха дьэ холбоон турабыт. Онтон уоннаах линия Хампаттан кэлин тардыллыбыта.

Советскай былаас кэмигэр наҕараадалан мээһэ ыскайдамматтар этэ. Егор Никифорович таһаарыылаах үлэтин иһин Саха АССР Верховнай Советын Бочуотунай грамотатынан наҕараадаланан турар, бу урдуку салалта өттүттэн улахан итэҕэл уонна билинии этэ.

Бочуоттаах сынныаланна тахсан баран сүгүн олоҕо. 1986-1993 сылларга оттоһунна кырдыаҕастар звенолорын тэрийэн үлэлэппиппит. Онно кини үлээннээбэ Ефремов Кирилл Петрович салайар звенотугар партийнай тэрийээчинэн үлэлээбитэ, сайынын аайы биһиги кырдыаҕастарбыт сүүстүү тонна үчүгэй хаачыстыбалаах оту оттоон нэһиликтэрин салалтатыгар туттараллара.

Дьөгүөр сэрии да сылларын кэмтэн оҕо эрдэбиттэн бастын от охсооччунан аатырара, сааһыран да баран күнгэ ортотунан гааттан тахса сири охсон нэлэһитэрэ. От охсоруугар куруук сэлэппэлээх, манан ырбаахылаах сылдыаран өйдүүбүн. Табааҕын уматтан баран «хамсыбын дуу, хамсаабаппын дуу»- диэбиттии аргый аҕай дайбаан

киирэн бара турара. Эдэр уолаттар сыгынньахтана-сыгынньахтана кэнниттэн эскирэтэн ситээри от охсон мулукаайданаллара даҕаны, сир ортотугар хаалаллара. Дьөгүөр эргиллэн да көрбөтө, сиппэттэрин билэр быһыылааҕа.

Совхозтар ыһылланнар, санга хаһаайыстыбалар тэриллэн барбыттара. Уола Валерийдыын нэһилиэккэ аан бастагынан «Тыымпы» бааһынай хаһаайыстыбатын тэриммитэрэ. Хаһан баҕарар бастагы тэрээһин ыарахан буолар, «байаары-тайаары кулак буолаары барабыт»- диэн сэтэрээһиннээх-хомурууууулаах да быһыылааҕа. Дьөгүөр холку мунутаан онно да этиһэ-үөхсэ сылдыра көстүбэтэҕэ. Хата бастагы тэрээһин республика салалтатыттан өйөөллээх буолан босхо МТЗ уонна ДТ трактор ылан хаалбыттара. Хойутаабыт ыт тыгырабын кэрбинэр диэбиккэ дылы, хойутаан тэриммит бааһынай хаһаайыстыбалара туохха да тиксibэтэхтэрэ.

Егор Никифорович кэргэнэ Мария Гаврильевнаыын аал уот оттунан, оҕо-уруу төрөтөн дьоллоохтук олорон аастылар. Сэрии сылларыгар бэйэни харыстаммат үлэлэрин иһин иккиэннэригэр тыыл ветеранын үрдүк аата инэриллибитэ. Кэргэнэ Мария эмиэ олох эдэр сааһыттан колхоз, совхоз ыарахан үлэтигэр мискиллибитэ. Дьөгүөрүн курдук майгытынан сымнаҕас, холкута, киэн көбүстээҕэ. Иккиэн даҕаны бэйэ-бэйэлэригэр ананан төрөөбүт курдуктара. Сүрдээх эйэлээх, сүрдээх ыалдьытымсах ыалынан биллэллэрэ. Хомойуох иһин билигин иккиэн биһиги кэккэбитигэр суохтар. Айылҕа сокуонун быһыытынан олохтон туораахтаабыттара. Ол эрэри кинилэр олохторун оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ салгыылар.

Тыыл ветерана Егор Никифорович Григорьев үлэлээн ааспыт үлэтэ нэһилиэк, совхоз историяларыгар кыһыл көмүс буукубаларынан суруллан хааллаҕа.

А.П.Поскачин

Тааһаҕар нэһилиэгин урукку баһылыга,

Саха республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ

2015 сылга улуус хаһыатыгар бэчээттэннэ